NEDERLANDSCHE STEMMEN

OVER

GODSDIENST, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Gelijk er geschreven is: Ik hebbe geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook.

2 Cor. IV: 13.

GETUIGENIS DER WAARHEID IN DE WAALSCHE GEREFORMEERDE KERK.

Brief aan den Heer Serrurier, Predikant in de Waalſche kerk te Dordrecht, bij gelegenheid van zijne leerrede »over de aankleving van de beginſelen der hervorming, beſchouwd als het beste middel, om zich niet te laten medeſlepen door de dwalingen die de kerk verſcheuren", door L. G. James, Predikant in de Waalſche kerk te Breda. (Amſterdam, bij W. Mesſchert, 1835. (1)).

De bovenſtaande brief werd misſchien door velen zonder belangſtelling ter zijde gelegd, en onder de reeks der ſtrijdſchriften geſteld, die het meer dan ooit de gewoonte geworden is, met minachting te behandelen, en als onnut tot het verſchaffen van eenige ſtichting te beſchouwen. Onze eeuw is hieromtrent zoo kitteloorig geworden, dat zij, terwijl zij in alle geſchillen wegens finantieele belangen of ſtaatkundige vragen levendig deel neemt, alle behandeling van de gewichtigſte, ja van het eenige waarlijk gewichtige onderwerp, den grond namelijk onzer eeuwige zaligheid, zoodra dezelve eenigzins den vorm van eenen ſtrijd aanneemt, (die toch in eene wereld van zonde en ongeloof bij de verdediging der waarheid moeielijk vermeden kan worden,) als onnutte haarkloverijen beſchouwt.

Wij voor ons deelen niet in dit gevoelen. Ook de gewijde Schriften des Nieuwen Testaments zijn ten deele ſtrijdſchriften tegen de reeds vroeg opkomende dwalingen. Geene openbaring van het licht, of de duisternis moet tevens tastbaarder worden. — Doch wat is hier de aanleiding der zaak? Een predikant beſluit tot de uitgave eener preek, tegen wier titel geene aanmerkingen kunnen vallen, daar zeker de beginſelen der hervorming voor geenen echten hervormde hunne waarde verloren hebben, dewijl het de beginſels zijn van het eeuwigblijvende woord Gods. Zijn medeleeraar ontvangt die leerrede, en ziet weldra daaruit, dat omtrent de *beginſelen der hervorming* in geene uiteenzetting getreden wordt, maar dat integendeel diegenen, welke deze beginſels wenschen te doen herleven, als de zoodanigen in deze preek worden voorgeſteld, welke het kwade zaad in den akker geſtrooid hebben terwijl de Heer des huizes ſliep, en die hier tevens van domheid, bijgeloof, kwade trouw en de verderfelijkſte inzichten beſchuldigd worden. Mag nu een Leeraar bij deze droevige ontdekking zwijgen? Mag hij door zijn ſtilzwijgen erkennen, dat ook hij onder diegenen behoort, die deze aantijgingen deelen? Of is het hem mogelijk, wanneer God hem daartoe opwekt, de aandrift te wederſtaan, om voor God en menſchen zijne belijdenis af te leggen, en de dwaling te wederſtaan? Dit heeft dan ook de Heer James met biddend opzien tot zijnen God en Zaligmaker mogen doen. Hij heeft de waarheid die hem toebetrouwd is, met kracht en beſcheidenheid mogen handhaven, en ſlechts enkele der uitdrukkingen van de bewuste Leerrede opgenomen, terwijl deze hem nog zoo veel meer ſtof aanbood indien hij alleen had willen gispen, of een ſtrijdſchift had geſchreven.

Toen in den laatſten tijd de waarheid wel eens met meer hevigheid dan gematigdheid verdedigd werd, hadden de tegenſtanders het vooral op dezen vorm voorzien, en verklaarden zij meermalen, dat, wanneer zij ſlechts op eene bedaarde wijze wierden aangeſproken, zij niet nalaten zouden, zich behoorlijk op alle punten

(1) Lettre à Monsieur Serrurier, Pasteur de l'Eglise Wallonne de Dordrecht, au sujet de son sermon *ſur l'attachement aux principes de la Réformation, considéré comme le meilleur moyen pour ne pas se laisſer entraîner par les erreurs, qui déchirent le sein de l'Eglise*, par L. G. James, Pasteur de l'Eglise Wallonne de Breda. Amſterdam, chez W. Mesſchert, 1835.

te verantwoorden. Thans ſchrijft de Heer James aan zijnen ambtgenoot met waardigheid en zachtmoedigheid tevens, en men was verlangende om te hooren op welk eene wijze deze toeſpraak wederlegd zoude worden, toen, eer bijna nog de exemplaren van den brief van den Bredaſchen leeraar rondgezonden waren, reeds een *antwoord met omgaande post* aangekondigd werd. Dit antwoord verſchijnt, en wat behelst hetzelve? Twee regels, waarin de Heer Serrurier aan zijnen ambtgenoot ſchrijft: *Mijnheer! ik zal korter zijn dan gij, gij hebt mijne preek niet begrepen.*

Ziedaar dus eene mededeeling van denkbeelden tusſchen twee Leeraars van het Evangelie, door een ſtudentengrap afgebroken. Wij willen deze daad niet beoordeelen, maar laten dezelve aan het oordeel van den ſchrijver zelven, bij meerder kalmte en nadenken, over.

De verklaring die aan den Heer James door zijnen ambtgenoot gegeven wordt, dat hij namentlijk de leerrede niet begrepen had, heeft ons onmiddelijk tot de lezing van dezelve doen overgaan; en wij moeten erkennen dat deze lezing bij ons van eenen diepen weemoed vergezeld ging. Ook ons begrip ſtemt met dat van den Heer James overeen, en wij kunnen in die leerrede, die voorgeeft de beginſels der hervorming te huldigen, niet dan de vertreding en verguizing dierzelfde beginſels zien. Wij willen niet dezelfde wapens aanvatten, waarvan de Heer Serrurier zich op zulk eene grievende wijze bedient; maar alleen elken onbevooroordeelde noodigen, om met bedaardheid beide ſtukken achter elkander te lezen, en indien hij dan niet met de wereldſche lichtzinnigheid van eenen Pilatus zegt: *wat is waarheid?* maar met den ſtokbewaarder door den indruk der genade Gods mag uitroepen: *wat moet ik doen om zalig te worden?* dan zal zijne keuze niet lang twijfelachtig zijn.

Vele der voorname waarheden waarop de Christelijke belijdenis rust, en die het onderwerp des meer genoemden briefs uitmaken, zijn ook in dit blad reeds behandeld. Wij hebben bij eene met deze zaak eenigzins in verband ſtaande gelegenheid (Dl. II, Nr. 14.) ons gevoelen ontwikkeld over de waarheden, omtrent welke in iedere eeuw, en als het ware in ieder jaar, dezelfde lasteringen worden herhaald, offchoon dezelve ook even dikmaals wederlegd zijn geworden. Wij hebben (Dl. I, Nr. 1, 2, 3, 5, 6,) in verſchillende artikelen aangewezen, wat de Bijbel voor ons is, en bepaaldelijk ontwikkeld (Dl. I, Nr. 25), hoe geene menſchelijke beſlisſing voor ons eenige waarde heeft, dan op grond van het gezag van het woord Gods. Wij weten echter met dit alles, dat zoo lang aan de menſchelijke rede alleen het oppergezag wordt toegekend, men texten met texten kan laten ſtrijden, maar dat alleen de Geest Gods de overtuiging kan geven. Gelijk Hij veracht is geweest op aarde die het licht der wereld was, zoo was zijne waarheid reeds vroeg eene ergernis den Jood, en eene dwaasheid den Griek, en moet dit tot aan het einde blijven voor elk, die zijne rust in eigen gerechtigheid of menſchelijke wijsheid zoekt.

Verre zij het van ons, dat wij den Heer Serrurier zouden verdenken van die opzettelijke kwade trouw (*disſimulation*), van welke hij diegene beſchuldigt, die volgens hem de dwaling over dit land uitſtorten. Wij gelooven dat hij ter goeder trouw is, dat hij inderdaad vermeent de waarheid te handhaven, dat hij eenen ijver heeft, maar zonder dat verſtand 'twelk de Heere alleen geven kan. Wij willen hier niets ter neder ſtellen, dat hem in zijn ambt of betrekkingen zou kunnen benadeelen, maar verwijzen hem alleen naar het woord Gods, voor het hart onfeilbaar, mits in het gevoel van eigen onmacht en onkunde gelezen; naar de ondervinding der geloovigen van alle eeuwen; naar de ſchriften dier Hervormers wier beginſelen hij aanprijst; naar de belijdenisſen, waarin zij den indruk die het woord Gods door genade op hunne harten had gemaakt, met zooveel kracht en volledigheid hebben uitgedrukt; eindelijk naar de ervaring van zijn eigen hart, 'tgeen hem leeren zal, dat wij in onzen gevallenen ſtaat eene hoogere verlichting noodig hebben, daar de rede, zelfs in de bloeiendſte tijden der menſchelijke wetenſchap het nooit verder dan een *misſchien* heeft kunnen brengen, daar waar *zekerheid* noodig is.

Zijn er buitenſporigheden; zijn er afwijkingen; wie zal die loochenen? Of zijn ze allen Christi die den naam van christenen dragen? Maar geeft dit het regt, om zoowel de aankleving aan de leer der vaderen, als de erkenning van de levendige kracht des Geestes die ook nu nog het rijk Gods uitbreidt, als verderfelijk bijgeloof en dweeperij te doen beſchouwen?

Ten flotte zij het ons nog vergund op te merken, dat de vergezochte toeſpeling, waardoor het *henengaan* van den vijand nadat hij het onkruid gezaaid had, op de verſpreiding van hetgeen door den Heer Serrurier met den naam van dwaling beſtempeld werd, is toegepast, geenen grond heeft. Dit toch mogen wij vertrouwen, dat zij die tot verſpreiding der waarheid in deze dagen medewerken, zich het Euangelium Christi niet zullen ſchamen. De namen dergenen, die in dien ſtrijd gewikkeld werden, zijn immers bekend; en wij die dit ſchrijven maken evenmin, waar dit vereischt wordt, een geheim van de onze. Onze gevoelens liggen bloot voor onze landgenooten. De verdedigers der waarheid in ons land zijn dus niet *henen gegaan*, maar wenſchen *ſtaande te blijven* voor het aangezicht Gods, moge het zijn, niet in hunne, maar in Zijne kracht.

Gereformeerde landgenooten! twee Leeraars, die beide tot eene zelfde gemeente behooren, staan op een geheel verſchillend ſtandpunt omtrent de leer der waarheid. Hetgeen de een als grond van zijn geloof en hope opgeeft, beſchouwt de ander als het onkruid dat ten verderve voert. Waar zult gij henen vlieden? De zaak is gewichtig. Het geldt eene eeuwigheid. De kennis van Christus is het éene noodige. Hoort de roepſtem: Onderzoekt de Schriften! Gelooft niet ons, maar gelooft God; Hij laat zich niet onbetuigd. *De verborgenheid des Heeren is voor degenen die Hem vreezen, en zijn verbond om hun die bekend te maken* (Ps. XXV. v. 14).

HET VRIJE ONDERZOEK.

(LE LIBRE EXAMEN.)

Dezen titel draagt ſints eenigen tijd het weekblad, dat, door den Heer Coquerel te Parijs uitgegeven, vroeger *le Protestant* heette. De Roomſchen maken zich, gelijk men licht begrijpen zal, zeer lustig over eene kerk, die na drie eeuwen dat zij beſtaat, nog niet verder gekomen is dan tot vrij onderzoek naar de waarheid, en vergelijken haar bij die vrouwtjens van welke de Apostel ſpreekt, die altoos leerden en nooit tot kennis der waarheid kwamen. De voorſtanders van dit bloot ontkennende Protestantismus ſchijnen inderdaad niet te begrijpen, dat zij zich door de bewuste verklaring hunner denkwijs, geheel buiten het gebied der kerk, en op dat van de wijsgeerte ſtellen. De wijsgeerte toch *zoekt* de waarheid; de christelijke kerk *bezit* haar door het geloove. Het *geloof* was de bronader der Hervorming, en meer dan iemand mochten de godzalige mannen die haar onder Gods leiding bewerkten, bij hunne tegenſpraak tegen het Pausdom zeggen: »Ik hebbe geloofd, daarom ſprak ik". De aanhangers der tegenovergeſtelde beginſelen hebben zich voor waarheidlievende wijsgeeren verklaard, en toonen eenige achting voor den Bijbel te hebben, dien zij ook nu en dan gebruiken; maar christenen, waarlijk hervormde christenen, hebben zij opgehouden te zijn, luidens hunne eigen belijdenis.

Het beſtaande onderſcheid tusſchen de Lutherſche, Gereformeerde, Doopsgezinde en andere Protestantſche kerkgemeenſchappen is hedendaags eenigermate in den achtergrond getreden, of van minder beduidenis geworden. Het heeft plaats gemaakt voor den ſtrijd van tweederlei beginſels die zich in onze eeuw openbaart, en eene ſcheiding bewerkt, die wel uiterlijk nog niet is tot ſtand gekomen, maar inwendig des te beſlisſender zich vertoont; die, namelijk, tusſchen Christelijke Protestanten en wijsgeerige Protestanten. De band die de gemeenſchap der eerſten uitmaakt is het *geloof*; de leuze der laatſte is de *vrijheid van gevoelen*, en het godsdienſtig onderzoek, maar zonder den band eens gemeenſchappelijken geloofs. De Roomsch-Catholijken beoordeelen geheel het protestantismus naar de voorgevens dezer laatſte; en ziedaar de reden der volſtrekte miskenning en veroordeeling, waaraan de Hervormde Gemeenten van hunnentwege blootſtaan.

Neen! de geloofsbelijdenisſen die alle oprechte hervormde Kerken ten tijde der Reformatie »*met gemeen accoord*" aflegden, waren het overtuigend bewijs dat zij van een ſtellig *geloof* uitgingen; zoo men immers van het gewrocht tot de oorzaak mag beſluiten. Wij, omdat ook wij met geheel de rechtgevoelende kerk onzer dagen van een vast geloof wenſchen uit te gaan als zij, en omdat ons, door Gods genade, hetzelfde licht als hun is opgegaan, houden daarom zoo vast aan de leuzen, welke ook die van *hun* geloof waren; geenszins uit een bijgeloovig ontzag voor kerkvergaderingen en kerkelijke beſluiten. Wij begeeren te wandelen in hunne voetſtappen, gelijk de Apostelen reeds in hunnen tijd de Christenen aanmaanden om te wandelen in die van den geloovigen Abraham. Het is eene vrije aanhankelijkheid door Gods Geest gewrocht, en geenszins eene ſlaafſche dienstbaarheid aan menſchengezag, die ons de verklaringen des geloofs onzer voorvaderen met ingenomenheid doet aankleven, omdat wij hetzelfde mochten ontvangen in Gods woord te zien. Ook wij onderzoeken derhalve vrijelijk, maar dit onderzoek brengt ons evenmin van het geloof van de helden der hervorming af, als de Apostelen dat van Abraham verwierpen, omdat hij eenige eeuwen vroeger dan zij had geleefd.

Tusſchen de beide gevoelens die wij vermeldden eenige toenadering of verzoening te willen bewerken, zou eene herſenſchimmige onderneming zijn. Wat overeenkomst toch is er tusſchen de ſtellige overtuiging en het weifelachtig twijfelen? maar onder degenen die één geloof mochten deelachtig worden, hoewel tot verſchillende gezindheden behoorende, kan door middel van Gods woord en de werking van den H. Geest, toenadering worden verwacht. Door het geloof toch wordt de Schrift tot in bijzonderheden een geopend boek, en waar de ziel door het geloove licht zoekt over betwiste punten; zal het dat ook op Gods tijd zeker ontvangen. Onderzoekt dan de Schriften, gij die de waarheid en den vrede lief hebt; en ofſchoon u dit onderzoek nooit tot eene zamenſtemming met de protestantizerende wijsgeeren kan brengen (gij verfoeit toch eene vereeniging die niet uit den geloove is!), het zal u onder het gebed om den Geest des Opperſten Leeraars, met alle christelijke hervormden naauwer en naauwer vereenigen; en wanneer zich eens de nog onder het juk des Pausdoms gebondene geloovigen, maar die met u éénen Heer belijden en liefhebben, bij de ontwikkeling der tijden, tot u zullen vergaderd hebben, dan zal de morgen van dien dag, ofschoon wellicht in ſtrijd en lijden, aanbreken, waarin alle de geloovigen aan alle plaatſen zullen worden *ééne kudde onder éénen Herder!*

De afkeerigheid der Redactie van het bovenvermelde weekblad, van het waarachtig en christelijk Protestantismus, doet zich ook op eene allerbedroevendſte wijze kond door de onjuiste, doorgaans ongunſtige berichten, die het van tijd tot tijd mededeelt van het *Evangelisch genootſchap* en deszelfs *Theologiſche School* te Genève. Zoo werd onlangs met veel ingenomenheid in hetzelve geſproken van eene ſcherpe oneenigheid, die in den boezem van het beſtuur der *Ecole théologique* zoude ontſtaan zijn. Deze opgave is ſtrijdig met de waarheid. De Heer Hävernick, Hoogleeraar in de Oosterſche taal- en Bijbelſche uitlegkunde, heeft, wel is waar, Genève verlaten voor eenen leerſtoel in zijn Vaderland te Rostock, doch zijne plaats werd op eene waardige wijze vervuld door den Heer Preiswerk, een Christen van veel kunde en geestelijke ervaring. Onze wenſchen en gebeden blijven zijne en zijner ambtgenooten werkzaamheden ten behoeve der waarheid vergezellen. De bloei der nieuwgegronde Hoogeſchool zij dierbaar ook aan het dat Genève van ouds zoo duur verplichte Nederland!

STERKTE IN GOD.

(HABAKUK, HOOFDSTUK III.)

De heilige Dichter in dit verheven ſlotgedeelte zijner prophecy ziet in het vergezicht de laatſte toekomst des Heeren, mitsgaders de oordeelen over Zijne vijanden, de verlosſing en heerlijkheid voor Zijne Kerk, daarmede gepaard, en daaraan verbonden. In zijnen uitroep over dat ontzachelijk tijdſtip, drukt hij zich niet zoo zeer uit als een op zich zelven ſtaande perſoon, maar vereenzelvigt zich veel meer met de geloovigen, die in dat laatſte der dagen *leven zullen, en die hij aldus, (zoo als meermalen de Apostelen en Propheten beide des Ouden en des Nieuwen Testaments,) in deze prophecy vertegenwoordigt. Tevens beſchrijft hij die grootſte aller gebeurtenisſen met kleuren en voorſtellingen, ontleend uit de geſchiedenisſen Israëls, in welke zich de onveranderlijke* JEHOVAH *te gelijk als Richter en als Ontfermer verheerlijkte; bij name, de uittocht uit Egypte onder Moſes, de in bezitneming van Canaän onder Joſua. Men heeft in de volgende berijming alleen de groote trekken trachten te behouden, zonder daarbij alle die fijner bijzonderheden te kunnen in acht nemen, die het eerder de zaak is eener goede prophetiſche Uitlegkunde, om uit den oorſpronkelijken text naar eisch te ontwikkelen.*

't Gebed des Zienders! — 'k Heb Uw reden
o Allerhoogſte God! verſtaan.
Op 't woord van Uw gerechtigheden
Greep mij een bange siddring aan!
Maar o! bij 't naderen dier tijden
Van oordeel, toornigheid, en lijden;
Spaar Uwer handen werk, o HEER!
En zie, als voor Uw ſtrafgerichten
Uw vijanden vertwijflend zwichten,
Genadig op Uw erfvolk neer!

God kwam van Theman aangetogen,
In louter heiligheid gehuld!
Van zijnen glans zijn 's hemels bogen,
Van zijnen lof is de aard vervuld!
Op Parans top is Hij verſchenen (1);
Een ſtroom van glans gaat voor Hem henen,
En hoornen lichts, van zijne hand.
De dag des Rechts is aangebroken!
En 't pestvuur in zijn toorn ontſtoken,
Verſpreidt zich blakend over 't land.

Hij ſtaat, ziet neêr, en meet de gronden,
Ten erve aan Isrel toegezeid:
Der Heidnen gordel is ontbonden,
Hun bergen, zonder vastigheid!
De heuv'len hebben zich gebogen
Voor 's Heeren machtwoord uit den hoogen,
Zijn raadsbeſluit van eeuwigheid.
'k Zag Riſchataïms trots verdwijnen (2)!
'k Zag, Midian! uw tentgordijnen
Geſchud, verſtrooid, in 't ſtof geleid (3).

Op ſnelle paarden bracht Gij zegen,
o God! Uw wagens waren heil.
Gij kwaamt met macht den vijand tegen —
De diepe waatren ſtonden ſteil!
Was dan JEHOVAH op de golven
Van Schelfzee, of Jordaan verbolgen?
Neen! 't is om d' eed van ouds gedaan,
Dat op d' ontblooten grond der ſtroomen,
Waar Pharao in om moet komen,
De ſtammen Isrels veilig ſtaan.

Om die ontzachtbre trouwbetooning
Greep barensſmert de bergen aan.
De zon ſtond ſtil in hare woning,
De maan, bij Ajalon, bleef ſtaan.
En Gij, o God van Alvermogen,
Met uw gezalfden (4) uitgetogen
Aan Isrels legerſcharenspits!
Gij ſloegt, bij hagelſteengekletter,
't Hoofd Uwer vijanden te pletter
Met donderſlag en blikſemflits! (5)

Ik heb dien dag van verr' vernomen,
Die aarde en hemel ſchudden zal,
Als Ge op de wolken af zult komen,
o Heer en Richter van 't heelal!
Ik hoorde 't, en mijn krachten zonken;
'k Werd aan mijn ſtandplaats vastgeklonken;
Mijn beendren ſmolten; ik verging. —
En toch! wanneer Hij op zal trekken,
En de aard met duisternis zal dekken;
Zoo wacht mij rust, geen ſiddering.

Wanneer de vijg niet uit zal botten,
Geen druif meer zwellen zal van wijn,
De olijf haar kwekers zal beſpotten,
En alle vruchtboom kaal zal zijn;
Als nergens graanveld meer zal rijpen,
De herder te vergeefsch zal grijpen
Naar ooi of rund op veld of stal;
Zoo weet ik toch, dat onder 't lijden
Mijn ziel in God zich zal verblijden,
Mijn hart in Hem opſpringen zal.

God is mijn heil! ik zal niet vreezen;
Hij is mijn rots! ik wankel niet.
God zal altoos dezelfde wezen,
Die nooit zijn volk, zijn werk, verliet!
De Heere HEERE is Isrels ſterkte;
Hij, die van ouds zijn wondren werkte,
Zal mij aan 's werelds dreigend lot
Gelijk een hinde doen ontſnellen,
En op des aardrijks hoogten ſtellen! —
Zangmeester! stem dit lied voor mijne Neginoth!

(1) Deut. XXXII. v. 2.
(2) Richt. III. v. 8—10.
(3) Richt. VII. v. 13. en volg.
(4) Joſua.
(5) Joſ. X. v. 11.

SPREUK.

Het geloof heeft zijn stilzwijgen om den Heere gehoor te verleenen; doch het heeft ook zijne beurt van te spreken, om *Amen* te antwoorden. Want er staat geschreven: Ik zal tot hun spreken, Gij zijt mijn volk; en zij zullen tot mij zeggen: Gij zijt onze God.

CALVYN.

TE AMSTERDAM, BIJ G. VAN PEURSEM, IN DE NIEUWE SPIEGELSTRAAT BIJ DE KERKSTRAAT.